

**องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ภาคตะวันตก**

**The 21st Century Leadership Components and Indicator of the
School Administrators under the Primary Educational Service Area
Office in the Western Region of Thailand**

ศิรยุตน์ วงศ์ยุทธรัตน์^{*}, วรสิทธิ์รัตนวราหะ^{**}, ชูเกียรติ วิเศษเสนา^{**} และ ชวลิต เกตุกระท่อม^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก และ 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 906 คน โดยพิจารณา

จากค่าไอเกนในแต่ละองค์ประกอบหลักสกัดปัจจัย โดยหมุนแกนออกโทโกนอลด้วยวิธีแวกซ์แมกซ์ การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพเพื่อหา ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบ (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก มี 9 องค์ประกอบ 88 ตัวบ่งชี้ คือ ดังนี้ 1) การติดต่อสื่อสาร 2) คุณธรรมจริยธรรม 3) วิสัยทัศน์ 4) การปฏิสัมพันธ์ 5) ความยั่งยืน 6) ความรอบรู้ 7) การสร้างคน 8) การตัดสินใจ 9) การเปลี่ยนแปลง มีค่าความเที่ยงตรง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.964

^{*} นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

^{**} อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจโดยพิจารณาจาก ค่าไอเกนในแต่ละองค์ประกอบหลักสกัดปัจจัยโดยหมุนแกน ออโตโคโนลด้วยวิธีแวนิแมกซ์ ได้องค์ประกอบใหม่ 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการเป็นนักวางแผน 2) ด้านทักษะทางสังคม 3) ด้านการสร้างคน 4) ด้านความรอบรู้ 5) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน 6) ด้านการพัฒนาตนเอง 7) ด้านการตัดสินใจ 8) ด้านความยืดหยุ่น 9) ด้านการเปลี่ยนแปลง 10) ด้านการบริหารเชิงสถานการณ์ 11) ด้านวิสัยทัศน์ 12) ด้านการแก้ไขปัญหาและได้ตัวบ่งชี้ใหม่ 78 ตัวบ่งชี้ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 61.859 ผลการวิเคราะห์ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพ พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) อยู่ระหว่าง 4.07 - 4.73 และเมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบ (t-test) โดยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu = 3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยอิงเกณฑ์ (Criterion Concurrent Validity) พบว่าค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างจากเกณฑ์ระดับมากทุกตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: การติดต่อสื่อสาร / การสร้างคน / การเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the 21st century leadership components and indicators for the school administrators under the Primary Educational Service Area Office of the Western region of Thailand; and 2) examine the concurrent validity of the 21st century leadership indicators of the school administrators. The

research sample consisted of 906 school administrators, deputies of the school administrators, and heads of the departments. A questionnaire was used as the research instrument. Eigen values of each main factors were considered. Factor extraction was conducted with the orthogonal rotation through Varimax method. Concurrent validity was confirmed by analyzing components and indicators to determine mean (\bar{x}) and standard deviation. Mean values were tested with t-test.

The results of this study showed that there were 9 components and 88 indicators of the 21st leadership of the school administrators including: 1) communication; 2) moral and ethics; 3) vision; 4) interaction; 5) sustainability; 6) omniscience; 7) personnel development; 8) decision making; and 8) changes. Cronbach's Alpha Coefficient (reliability) was 0.964. Exploratory factor analysis was conducted by considering Eigen values of each main factors. Orthogonal rotation was done through Varimax method to gain a new set of 12 new components including: 1) being a planner; 2) social skills; 3) personnel development; 4) omniscience; 5) conduct; 6) self-development; 7) decision making; 8) flexibility; 9) change; 10) situational management; 11) vision; 12) problem solving. Furthermore, a new set of 78 indicators were also determined. These indicators that could explain the variation up to 61.859 per cent. The

results of the concurrent validity testing showed that mean values (\bar{x}) ranged from 4.07 - 4.73. When testing the results with t-test by comparing mean and population mean ($\mu = 3.50$) based on criterion concurrent validity, it was found that the mean values of all the indicators were different from the population mean with a statistical significance level of .001.

Keywords: Communication / Personnel Development / Change

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารรวดเร็วไร้ขีดจำกัด โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งข้อมูลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษาเป็นอย่างมาก การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 นั้นได้นำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงขึ้นโดยใช้นวัตกรรมมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมถึงการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2559) ได้กล่าวถึง

การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทางไทยแลนด์ 4.0 ได้นั้น ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการศึกษาไทยยุค 4.0 โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้ที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาให้เด็กและเยาวชนของประเทศมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับประเทศไทย 4.0 คือผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนให้สมมีภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารจะต้องสามารถบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (analytic thinking) เป็นความสามารถคิดพื้นฐานสำคัญสำหรับการคิดขั้นสูงต่อไป ดังนั้นการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาหรือการบริหารจัดการ การศึกษาจะต้องมีความยั่งยืนก้าวต่อไปในระยะยาว สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของ กระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ให้เกิดกับผู้เรียนได้อย่างมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งได้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ของกระทรวงศึกษาธิการที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนา

ประเทศได้ทั้งมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และมิติ การบริหารจัดการภาครัฐ ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขตพื้นที่

สำนักงานศึกษาธิการภาค 4 (2558) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์แผนการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง นโยบายมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตกโดยการวางแผนการบริหารสถานศึกษา ให้มีคุณภาพเป็นไปตามแผนและนโยบาย ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนากระบวนการศึกษา ให้เกิดคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาคควมมีภาวะผู้นำ สำหรับศตวรรษที่ 21 ความรู้ความสามารถมีวิสัยทัศน์ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึง นวัตกรรมที่เกิดขึ้นมาในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ซึ่งอาจมี ผลกระทบมายังสถานศึกษา

ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นคุณลักษณะ โดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาท หน้าที่ คุณธรรมและประสพการณ์ทางการบริหาร การศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) การนำเอาองค์ความรู้และ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของสังคมโลกที่กำลังอยู่ในยุค ของการเปลี่ยนถ่าย เพื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ คือ ศตวรรษที่ 21 เข้ามาผนวกกับแนวคิดและทฤษฎี ด้านภาวะผู้นำต่างๆสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อทำการสังเคราะห์ ให้ได้ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแนวใหม่ที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ในแบบที่หลากหลายในศตวรรษที่ 21 และเรียบเรียง โดยจากการสังเคราะห์หนังสือ ตำรา เอกสารทาง

วิชาการ นานาทัศนะและบทความจากวารสารความคิด เชิงทฤษฎีในภาพรวมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ เชิงพฤติกรรม และเชิงสถานการณ์ของผู้นำเพื่อนำมา ปรับใช้กับการพัฒนาภาวะผู้นำ

ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันตก เพื่อให้เกิดเป็นผู้นำต้นแบบที่สมบูรณ์ทั้งในเรื่องของ ด้านพัฒนาสถานศึกษาและหน้าที่การปฏิบัติงานให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน และตกผลึกมาเป็นแนวคิดของ รูปแบบภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 (Leadership for 21st Century) ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่บ่งบอกถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ สำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ตัวบ่งชี้ที่ค้นพบ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มงาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก 5 จังหวัด 12 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 906 คน
2. ขอบเขตตัวแปร
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก

2.2 ตัวแปรตาม จำนวนองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ใหม่ของภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ภาคตะวันตก

การทบทวนวรรณกรรม

โสภณ ภูเก้าล้วน (2550) ได้กล่าวถึงผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำกับโลกภายนอกในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคลากรที่ต้องสื่อสารและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวิสัยทัศน์ แรงบันดาลใจ ความคิดริเริ่มและทางเลือกใหม่ ๆ ให้แก่ทีมงานให้สอดคล้องรองรับกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ลิขิต ธีรเวคิน (2552) ได้กล่าวถึง ผู้นำยุคโลกาภิวัตน์ศตวรรษที่ 21 คือ ผู้ที่มีความชอบธรรมมีความสามารถในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อเนื่องในระยะยาว เข้าใจกลไกของสังคมทั้งในทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ พรชัย เจดามาน (2560, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในยุคไทยแลนด์ 4.0 สำหรับศตวรรษที่ 21 คือ ผู้ที่มีความสามารถสร้างดุลยภาพระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับความต่อเนื่องต่อนโยบายการสร้างสรรคสิ่งใหม่อย่างเป็นระบบ สามารถสร้างจิตสำนึกให้องค์กรในฐานะที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สถาพร พงษ์พิบูล (2560, หน้า 48) ได้กล่าวถึงผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ของสังคมที่สำคัญ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) เน้นใช้การประเมินเชิงระบบแบบป้อนไปข้างหน้า (Feed Forward) 2) การพัฒนาผู้บริหารองค์กรทางการศึกษาและสถานศึกษาในทุกระดับให้มีภาวะผู้นำแบบทวีปัญญา (Multipliers

Leadership) เพื่อสร้างคนเก่งให้กับองค์กรและใช้คนเก่งขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพพบอชแลนเดอร์ (Bohlander et al., 2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำยุคใหม่ สำหรับศตวรรษที่ 21 คือ ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงมีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีทักษะการคิดและการรับรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจต่อทีมงานตั้งใจและทุ่มเทในการทำงาน สร้างสรรค์เทคโนโลยีและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ไม่เสเตอร์ (Meister, 2010) ได้อธิบายถึง ภาวะผู้นำรุ่นใหม่ สำหรับศตวรรษที่ 21 คือ ความมีที่แสดงถึงความร่วมมือทำงานเป็นทีมสร้างเครือข่ายมีการพัฒนาคนให้ข้อมูลแบบตรงไปตรงมาและสร้างสรรค์ให้โอกาสคนในการเรียนรู้สามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการทำงาน แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นนักคาดการณ์และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในอนาคต เบอริสซิน (Bersin, 2012) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ว่า ความเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก 5 จังหวัด 12 เขตพื้นที่การศึกษา โดยส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 906 คน ได้กลับคืนมาทั้งสิ้น 891 คน คิดเป็นร้อยละ 98.3 โดยนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์จำนวน 880 ฉบับมาหาค่าความเหมาะสมของข้อมูลโดยวิเคราะห์ดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (The Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling) ได้ค่าเท่ากับ 0.919 และทดสอบการเป็นเมตริกซ์เอกลักษณะด้วย

การทดสอบบาร์ตเล็ตต์ (Bartlett's Test) ได้ค่าไคสแควร์เท่ากับ 59014.24 ดังตารางที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าข้อมูลมีความเพียงพอและเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) สกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบอโรโธโกนอล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีขององค์ประกอบเฉพาะ (Varimax) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นำผลการวิเคราะห์จัดองค์ประกอบใหม่เพื่อการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้กับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) โดยหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามทดสอบค่าที่ (t - test) โดยเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่ได้กับเกณฑ์การประเมินความคิดเห็นของเบส (Best, 2006, pp. 174-178) ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ได้ต้องมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) เพื่อยืนยันว่าตัวบ่งชี้ที่ค้นพบใหม่ในการวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ความหมายความสำคัญและพฤติกรรมภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ได้ 9 องค์ประกอบ 92 ตัวบ่งชี้ จากนั้นสร้าง

เครื่องมือวิจัยในรูปแบบของแบบสอบถามเป็นการถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ ลักษณะแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และหาคุณภาพแบบสอบถามโดยหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รายข้อ (I-CVI) โดยมีค่า I-CVI อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 ผู้วิจัยได้ตัดตัวบ่งชี้ที่มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รายข้อ (I-CVI) ที่มีค่า 0.6 ออกไป 4 ตัวบ่งชี้ คงเหลือ 88 ตัวบ่งชี้ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือทั้งหมด (S-CVI) มีค่าเท่ากับ 0.95 และมีค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.964 ดังตารางที่ 1 การตรวจสอบความสมบูรณ์และความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด (Best, 2006, pp. 174-178) โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.49 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 ดังตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่าองค์ประกอบหลังจากสกัดองค์ประกอบและหมุนแกน องค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มีจำนวน 17 องค์ประกอบ ได้รับความแปรปรวน 70.222 ผู้วิจัยได้ตัดองค์ประกอบ 13 - 17 ออกไปเนื่องจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2555, หน้า 3) และจัดเป็นองค์ประกอบใหม่ 17 องค์ประกอบทั้งหมด 12 องค์ประกอบ 78 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบที่ 1-12 ได้แก่ 1) ด้านการเป็นนักวางแผน 2) ด้านทักษะทางสังคม 3) ด้านการสร้างคน 4) ด้านความรอบรู้ 5) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน 6) ด้านการพัฒนาตนเอง 7) ด้านการตัดสินใจ 8) ด้านความยืดหยุ่น 9) ด้านการเปลี่ยนแปลง

10) ด้านการบริหารเชิงสถานการณ์ 11) ด้านวิสัยทัศน์ อยู่ระหว่าง 4.07 - 4.73 และเมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบ (t-test) โดยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu = 3.50$) ตามการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยอิงเกณฑ์ (Criterion Concurrent Validity) พบว่า ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างจากเกณฑ์ที่ระดับมาก ทุกตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

12) ด้านการแก้ไขปัญหา โดยมีค่าไอเกนเท่ากับ 9.065, 7.199, 6.041, 5.527, 4.845, 4.633, 3.858, 3.597, 3.111, 2.359, 2.136, 2.065 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

2) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ตัวบ่งชี้ที่ค้นพบผลการวิเคราะห์ เพื่อยืนยัน ความเที่ยงตรงตามสภาพ พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{x})

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

องค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	9	0.813
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	13	0.857
3. ด้านวิสัยทัศน์	10	0.794
4. ด้านปฏิสัมพันธ์	8	0.914
5. ด้านความยั่งยืน	8	0.918
6. ด้านความรู้	9	0.926
7. ด้านการสร้างคน	10	0.923
8. ด้านการตัดสินใจ	10	0.877
9. ด้านการเปลี่ยนแปลง	11	0.868
รวม	88	0.964

ตารางที่ 2 การตรวจสอบความสมบูรณ์และความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก

องค์ประกอบ	N	ระดับความเหมาะสม	
		\bar{x}	S.D.
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	880	4.64	0.56
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	880	4.58	0.59
3. ด้านวิสัยทัศน์	880	4.65	0.68
4. ด้านปฏิสัมพันธ์	880	4.63	0.61
5. ด้านความยั่งยืน	880	4.51	0.67
6. ด้านความรู้	880	4.58	0.66
7. ด้านการสร้างคน	880	3.64	0.74
8. ด้านการตัดสินใจ	880	4.58	0.60
9. ด้านการเปลี่ยนแปลง	880	4.63	0.56
รวม		4.49	0.63

ตารางที่ 3 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก

ข้อมูล	Bartlett's Test of Sphericity		Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		
	Approx. Chi-Square	df	Sig	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้
	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก	59014.24	3828	.000	>0.50

ตาราง 4 ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมความแปรปรวนแต่ละองค์ประกอบใหม่

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	ค่าไอเกน	ร้อยละ ความแปรปรวน	ร้อยละสะสม ความแปรปรวน
1. ด้านการเป็นนักวางแผน	15	9.065	10.301	10.301
2. ด้านทักษะทางสังคม	9	7.199	8.180	18.482
3. ด้านการสร้างคน	10	6.041	6.865	25.347
4. ด้านความรอบรู้	7	5.527	6.280	31.627
5. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน	8	4.845	5.506	37.133
6. ด้านการพัฒนาตนเอง	6	4.633	5.265	42.398
7. ด้านการตัดสินใจ	5	3.858	4.384	46.781
8. ด้านความยืดหยุ่น	5	3.597	4.088	50.869
9. ด้านการเปลี่ยนแปลง	4	3.111	3.535	54.404
10. ด้านการบริหารเชิงสถานการณ์	3	2.359	2.681	57.085
11. ด้านวิสัยทัศน์	3	2.136	2.428	59.513
12. ด้านการแก้ไขปัญหา	3	2.065	2.346	61.859

***P<.001

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้องค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ 88 ตัวบ่งชี้และเมื่อทำการทดลองตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า องค์ประกอบหลังจากสกัดองค์ประกอบและหมุนแกนองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มีจำนวน 17 องค์ประกอบได้ร้อยละของความแปรปรวน 70.222 ผู้วิจัยได้ตัดองค์ประกอบ 13 – 17 ออกไปเนื่องจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2555, หน้า 3) ทำให้ได้

ข้อค้นพบใหม่ไว้ 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการเป็นนักวางแผน 2) ด้านทักษะทางสังคม 3) ด้านการสร้างคน 4) ด้านความรอบรู้ 5) ด้านการประพฤติปฏิบัติตน 6) ด้านการพัฒนาตนเอง 7) ด้านการตัดสินใจ 8) ด้านความยืดหยุ่น 9) ด้านการเปลี่ยนแปลง 10) ด้านการบริหารเชิงสถานการณ์ 11) ด้านวิสัยทัศน์ 12) ด้านการแก้ไขปัญหา โดยมีค่าไอเกนเท่ากับ 9.065, 7.199, 6.041, 5.527, 4.845, 4.633, 3.858, 3.597, 3.111, 2.359, 2.136, 2.065 ตามลำดับ 78 ตัวบ่งชี้ประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ถึงชื่อองค์ประกอบจะเปลี่ยนไปตามตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบเดิมก็กระจายไปอยู่ในองค์ประกอบใหม่ ซึ่งสามารถยอมรับได้ สอดคล้องกับ กัลยา วานิชย์บัญชา (2554, หน้า 4) สรุปได้ว่า การวิเคราะห์

องค์ประกอบเป็นเทคนิคที่ใช้ในการจัดกลุ่มหรือการลดจำนวนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่ได้องค์ประกอบด้วยกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นไปในทิศทางบวกหรือทิศทางลบก็ได้ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ซึ่งผลจากการวิจัยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก องค์ประกอบที่ได้ใหม่ 12 องค์ประกอบนั้นมีความคล้อยกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 3-4) ได้กำหนดองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนแบบมีส่วนร่วมใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยตอบสนองนโยบายและทิศทางการศึกษาบริหารแผนสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

2. จากผลการวิจัย พบว่าการยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ทั้ง 78 ตัวบ่งชี้กับกลุ่มผู้รู้แจ้ง (Known Group) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะความเป็นภาวะผู้นำสำหรับ

ศตวรรษที่ 21 จำนวน 30 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้จากเกณฑ์การประเมินระดับมาก ($\mu = 3.50$) ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) มีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันตกคล้อยกับสุวิมล ว่องวานิช (2550, หน้า 485) ที่กล่าวว่า การวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ ได้หลายประการ เช่น การวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม เป็นต้นดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก ทั้ง 78 ตัวบ่งชี้ไปใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

1. ควรนำตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก ทั้ง 78 ตัวบ่งชี้ไปใช้พัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก

2. ควรมีการศึกษาเพื่อยืนยันทฤษฎีขององค์ประกอบภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1** เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2559. กภาพสินธุ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2559). การจัดการศึกษา 4.0 กับการพัฒนาประเทศไทยที่ยั่งยืน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 21, 2560, จาก <http://adacstou.wixsite.com/adacstou/singlepost/2017/09/01>.
- พรชัย เจดามาน. (2559). **บทความสมรรถนะแห่งตน : การพัฒนาตนเองของบุคลากรการศึกษาที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษที่ 21.** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 25, 2560, จาก http://personnel.obec.go.th/home/wp-content/uploads/2016/05.pdf?module=upload_config%22.
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2560). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์**. 28(2), พฤษภาคม - สิงหาคม 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 4. (2558). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในพื้นที่.** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 24, 2560, จาก <http://www.reo4.moe.go.th/web/images/stories/startegy/7.pdf>.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2555). **ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา.** สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- โสภณ ภูเก้าล้วน. (2559). **ความสำคัญของการรักษาคุณภาพ.** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 9, 2560, จาก <https://www.siamrath.co.th/n/2892>.
- Bersin, J. (2012). It's not the CEO, It's the leadership strategy that matter. **Forbs Magazine**.
- Best, J. W. (1978). **Research in Education.** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Bohlander, G., Snell, S. & Sherman, A. (2001). **Managing Human Resources** (12 th ed.). Ohio: South-Western College.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis: A global perspective.** Upper Saddle River, NJ: Pearson.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), 607 – 610.

Meister, J.C. (2010). **The 2020 Leadership Model for Tomorrow's workplace**. Harper Collins Publish.